

Sunnemodellen

Inledning

Varför medborgardialog?

Det vi vinner på medborgardialog är att vi får fler infallsvinklar och kan finna nya oväntade lösningar. Vi får bättre underlag och förståelse för beslut vilket i sin tur skapar tillit.

Med Sunnemodellen kan vi utveckla medborgardialogen så att människor får möjlighet att påverka och vara medskapare. Medborgardialog framstår som allt viktigare för att kommunen ska behålla sin trovärdighet och utveckla innovationskraft.

SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) har under ett antal år fördjupat sig i ämnet medborgardialog både nationellt och internationellt och formulerar nedanstående:

”Medborgardialog innebär inte att det representativa systemet ersätts med direktdemokrati”

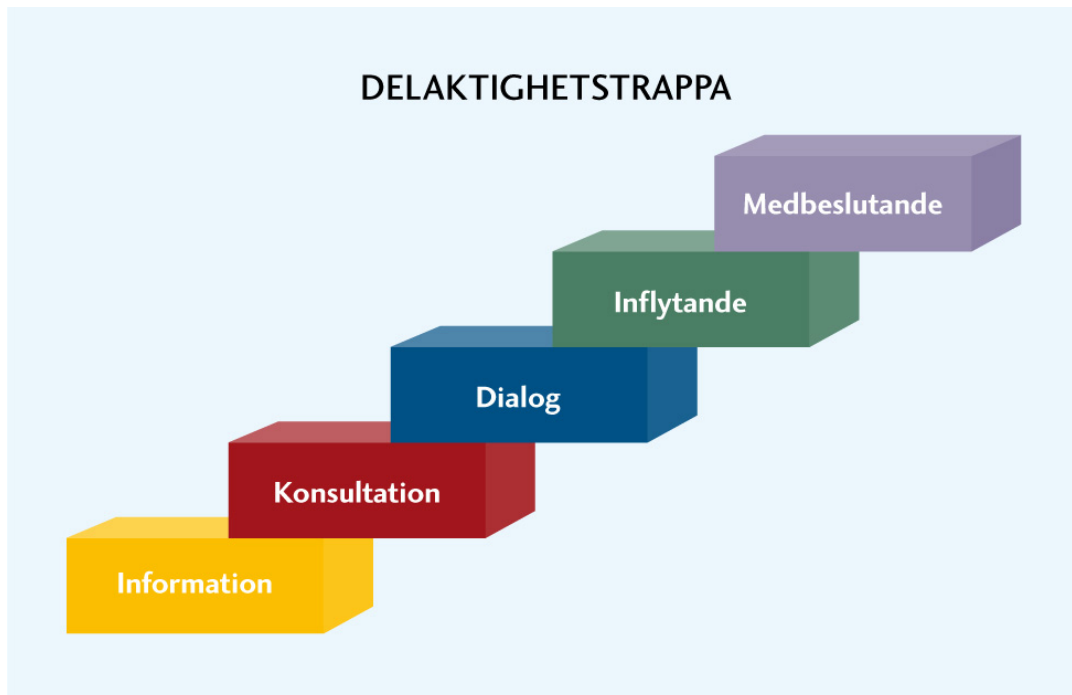
”Avsikten är att komplettera det representativa systemet genom att ge de förtroendevalda ett bredare underlag inför beslut”

Medborgardialog ger möjlighet till ett nytt tankesätt – en förändring - som innebär att vi upptäcker och ser medborgarnas resurser och gör att nya kompetenser utvecklas.

Vi sätter fokus på dialog och relationer och involverar politiker, medborgare och förvaltningar på ett nytt sätt. Att börja arbeta med medborgardialog är en förändringsprocess som ger oss nya roller. De nya rollerna kräver både utbildning och övning.

Läs mer om det nya tankesättet på sista sidan.

Delaktighetstrappan

Medborgardialog kan användas vid olika tillfällen och det är viktigt att i varje enskilt fall fundera över **syftet med dialogen och var i delaktighetstrappan vi väljer att gå in**. Att för sig själv/enheten och för den grupp vi ska möta tydliggöra detta är av största vikt och påverkar både resultat och klimatet under arbetet.

- vill vi **informera**?
- vill vi använda medborgarna i **konsultativt** syfte?
- vill vi ge medborgarna möjlighet att möta andra för att föra **dialog** om olika frågor som rör samhällets utveckling?
- vill vi ge medborgarna möjlighet att vara **medskapande** i en process och få inflytande från identifiering av behov, utveckling av alternativ, val av förslag/lösningar för att ge underlag till politiska beslut?
- vill den representativt valda församlingen delegera ett ansvar - **medbeslutande**?

Modellen

Sunnemodellen, bygger på 5 pusselbitar och handlar både om ett förhållningssätt och en praktisk metod för att ta vara på människors kompetens och vilja att bidra.

Förhållningssättet är att människor **vill och kan bidra** med sina olika erfarenheter och kompetenser.

Människan/individen sätts i centrum i arbetsmodellen. Syftet är att ta vara på individens kompetens, kreativitet och vilja att vara med och påverka. Att arbeta med *medskapande* innebär att människor bjuds in tidigt i processen och att grupper mixas.

Eftersom mixen av olikheter och infallsvinklar ger många perspektiv ska möten mellan olika människor, intressen, åldrar, nationalitet och branscher skapas. Att möta människor som tänker annorlunda och har andra infallsvinklar än jag själv öppnar för att vi får förståelse mellan olika behov.

Förmågan att lyssna och ta vara på varandras kreativitet och idériedom bygger på hur vi *bemöter* varandra. För att få en trygg och kreativ samtalsmiljö behöver vi möta varandra med ödmjukhet och ha en öppenhet för allas åsikter. Att ha ett öppet sinne och **vara medveten om de fördomar och förutfattade meningar vi alla bär på.**

Pusselbiten *öppenhet* handlar om att det inte ska finnas några dolda agendor – arbetet börjar med ett blankt papper. Inga färdiga lösningar eller förslag finns. Det är enbart fakta och förutsättningar som presenteras. Allt som arbetas fram blir transparent.

Med dessa pusselbitar skapas ett ömsesidigt förtroende – *tillit* – som gör att vi tillsammans kan skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt.

Förhållningssätt

När människor ska involveras i en arbetsprocess är det viktigt att de är med från start. Det innebär att det inte får finnas färdiga utredningar eller förslag. Det ska vara tydligt att diskussionerna inte redan är inledda eller redan har kommit en bit på väg.

Vitsen med arbetsmodellen är att få igång medskapande och engagemang. Det skapar vi när vi låter människor vara med från det allra första steget som tas i en process.

Förhållningssättet är att människor vill bidra med sina olika erfarenheter och kompetenser och att vi tar vara på detta. Vi ska främja mötet mellan olika människor, intressen, åldrar, nationalitet och branscher.

Undersökningar visar att det är människor utanför den till synes givna gruppen som ofta har de bästa idéerna. Vår förmåga att lyssna och ta vara på andras kreativitet och idériedom är därför en framgångsrik väg.

I komplicerade processer ska vi ta in en extern, neutral moderator eller processledare. Moderatören ser till att ordet fördelas, att alla håller sig till ämnet och att siktet är inställt på att nå en gemensam helhetslösning där vi respekterar varandras åsikter.

Alla kan inte få sin vilja fram, men medskapandet i processen ger förståelse och acceptans för de beslut som slutligen fattas. De människor som är med i processen blir viktiga spridare. De är insatta och kan förklara.

Checklista för arbetet

Steg 1: Förberedelser inför mötet

Förankra

Förankra beslutet om att använda medborgardialog som form i den aktuella frågan både politik och i arbetsgruppen/enheten

Mål och syfte

Bestäm målet med själva processen och varför den ska genomföras.

Medborgardialogtrappan

Var i delaktighetstrappan väljer vi att gå in?

Deltagare och inbjudan

Vilka ska bjudas in? Hur ska vi få dem att komma? Hur ska inbjudan se ut? Vilka kanaler ska användas för att nå de vi vill ska komma? Annonser, affischer, direktkontakt?

Är mixen av deltagare rätt? Finns alla relevanta grupper representerade? Blandade åldrar, könsfördelning, bakgrund?

Tips: Om det exempelvis gäller centrumutveckling: bjud in alla berörda grupper som ungdomar, pensionärer, handikappade, barnfamiljer, handlare och fastighetsägare för att samtidigt få olika perspektiv på vad som är viktigt.

Form

- Var är det mest lämpligt att ha mötet/mötena? Vilken tid på dygnet? Vilken miljö främjar ett bra klimat för dialog?
- Hur ska vi mötas, hur ska vi möblera? – i smågrupper, stående, gående, sittande på kuddar på golvet?
- Ska vi bjuda på någon förtäring?
- Vem ska hålla i workshopen/mötet? Behövs det en extern person som gör detta?

Tips: I de fall det redan på förhand är känt att det finns olika starka intressegrupper som ska delta i processen är det bra att ta in en extern person för att leda workshopen/mötet.

Tidplan

- Hur länge ska processen pågå? Gör en tidplan och en kommunikationsplan
- När ska eventuella beslut fattas?

Steg 2: **Genomförandet**

Presentera förutsättningarna och utmaningen

Berätta tydligt vilken grad av delaktighet det handlar om för deltagarna. Är det konsultativt eller kommer de som deltar att få vara med och bestämma?

Presentera var i delaktighetstrappan vi går in. Handlar det om

- Konsultation?
- Dialog?
- Inflytande – delaktighet?
- Medbeslutande?

Presentera utmaningen: vad är det vi ska hitta en lösning på?

Presentera de fakta som finns att förhålla sig till: exempelvis budget, lagar och andra förutsättningar. Inga färdiga lösningar föreslås från kommunen, bara fakta. Om det, som exempel, gäller övergripande skolfrågor ska det finnas representanter med från kommunens alla skolor så att helheten blir belyst.

Berätta om spelreglerna för mötet: det är inte tillåtet att säga en idé på det här stadiet. Allas åsikter är välkomna och ska respekteras

Beskriv processen: antal möten, bearbetning av synpunkter, vad som händer emellan mötena. Om processen ska leda fram till ett direkt beslut eller om resultatet är rådgivande för politiken. Låt alla komma till tals – var nyfiken. Fördela ordet jämnt mellan grupperna. Visa ödmjukhet och öppenhet inför allas åsikter.

Tips: Skriv ner syfte och mål samt graden av delaktighet på blädderblock väl synligt för deltagarna på mötet.

Steg 3: **Efter mötet**

Återkoppla till alla närvarande emellan mötena. Visa de steg som ska tas i processen. Se till att informationen även sprids till fler genom olika kanaler. Gör alltid det ni lovar att ni ska göra. Informera om det kommer in nya infallsvinklar som påverkar arbetet. Låt deltagarna ta del av dokumentationen och visa hur åsikterna har redovisats.

Tips: Skapa e-postlistor för att enkelt kunna sprida information.

Steg 4: **Beslut**

Informera om beslutet och visa hur åsikterna i processen har tagits tillvara i beslutsprocessen.

Tips: Låt deltagarna i arbetsprocessen vara de första att ta del av beslutet.

Ett nytt sätt att tänka

Medborgardialog är ett nytt tankesätt. Vi går från att använda kontakten med medborgarna som konsultation till medskapare av tjänster. Tankesättet vänder fokus från debatt till dialog och fokuserar på lösningar och ett gemensamt ansvar.

Vi går ifrån tankesättet ”brukare” som sätter ”jag” framför ”vi” med fokus på rättigheter och går istället till **tankesätt medborgare**. Det nya tankesättet innebär ett **gemensamt fokus på allas bästa**, engagemang och ansvar. Medborgarna bjuds in att vara medskapare och forma framtiden genom att vi tillsammans skapar förändringar och hittar nya lösningar.

Vi skapar delaktighet, tillit och förståelse när vi bjuder in medborgarna från start.

Dialog framför debatt

Medborgardialog innebär att vi skapar dialog istället för debatt. I en debatt argumenterar vi för att överbevisa varandra om min/vår ståndpunkt – att mitt/vårt behov är viktigast. Vi angriper och påpekar fel och vi hamnar ofta i ordklyveri.

I en dialog står **lyssnande och respekt för varandras olikheter och olika åsikter** i fokus liksom nyfikenhet och öppenhet. Detta förhållningssätt skapar förutsättningar för tillit vilket öppnar upp för att finna lösningar som utgår från gemensamma behov.

Lösningar och beslutsunderlag som utgår från det gemensamma har större förutsättningar att vinna acceptans.

Medborgardialog som metod

Att använda medborgardialog som metod handlar om att ge medborgare/deltagare möjlighet att tala och lyssna på andra, sätta fokus på det gemensamma och bjuda in till att ta ansvar och se handlingsmöjligheter. Metoden handlar om också om att bjuda in till gemensamma prioriteringar och avvägningar och att blanda olika grupper/intressenter och perspektiv.

Har du frågor om Sunnemodellen kontakta

Anna Blomquist, tillväxtstrateg, Sunne kommun
tel 164 13, 076-128 45 50, anna.blomquist@sunne.se

Anneli Jansson, informationsstrateg, Sunne kommun
tel 164 14, 070-236 34 65, anneli.jansson@sunne.se

Fakta:

Sunnemodellen arbetades fram under EU projektet ”Genius Loci – platsens talang” som Sunne kommun drev 2008-2011. Ett av de övergripande målen i projektet var att utveckla en tillväxtskapande modell. I detta dokument beskriver vi själva arbetsättet för modellen. En mer utförlig beskrivning av metodutvecklingen finns att ta del av i ett annat dokument.

Genius Loci utvecklade nya arbetssätt utanför etablerade ramar med syfte att ge ökad tillväxt i regionen och stärka den globala konkurrenskraften i Sverige. Penta helix-samarbete där forskare, företag, offentlig sektor, föreningar och enskilda medborgarelds själar samverkar och tar tillvara platsens lokala tillgångar är centralt i modellen. Projektet involverade över 4500 människor, 250 företag och 29 olika kommuner och organisationer. Modellen sprids till andra kommuner i Sverige, Norge och Danmark.